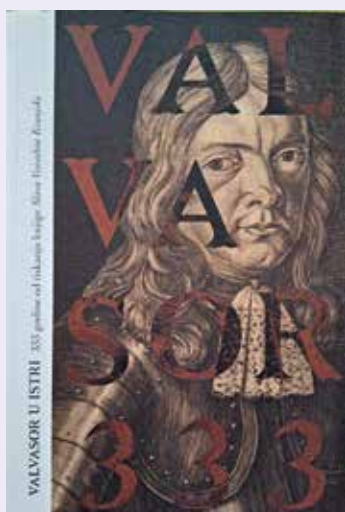

Vlasta Zajec

Višedimenzionalno
predstavljanje
Valvasorove *Slave*
Vojvodine Kranjske

Valvasor u Istri – 333 godine od tiskanja knjige Slava Vojvodine Kranjske, Povijesni i pomorski muzej Istre u Puli, 8. srpnja 2022. – 9. lipnja 2023.
 AUTORICE IZLOŽBE: Katarina Marić, Sunčica Mustač
 POSTAV IZLOŽBE: Mauricio Ferlin

Valvasor u Istri – 333 godine od tiskanja knjige Slava Vojvodine Kranjske, Pula: Povijesni i pomorski muzej Istre u Puli, 2022., 157 str.
 TRANSKRIPCIIJA I PRIJEVOD S NJEMAČKOG NA HRVATSKI JEZIK:
 Katarina Marić, Sunčica Mustač

ISBN 978-953-7695-18-7

Valvasor u Istri, međunarodni znanstveni skup
 Povijesni i pomorski muzej Istre u Puli
 9. lipnja 2023.

ФОТО M. Angelini

S namjerom da se čuveno djelo polihistora Johanna Weicharda Valvasora (1641. – 1693.) *Slava Vojvodine Kranjske*, objavljeno 1689., približi široj javnosti, posebice onoj istarskoj, kustosice Sunčica Mustač i Katarina Marić iz Povijesnog i pomorskog muzeja Istre u Puli priredile su tijekom 2022. i 2023. nekoliko važnih događaja. Niz je započeo izložbom *Valvasor u Istri – 333 godine od tiskanja knjige Slava Vojvodine Kranjske*, uslijedila je jednako naslovljena knjiga, a na samom kraju trajanja izložbe održan je i međunarodni znanstveni skup pod nazivom *Valvasor u Istri*. Osim iznimne važnosti tog slavnog enciklopedijskog djela, među poticajima projekta valja istaknuti i činjenicu da se u vlasništvu muzeja nalazi primjerak originalnog izdanja Valvasorove *Slave* koji je ta ustanova nabavila prije desetak godina.

Fokus izložbe bio je na odabranim dijelovima Valvasorove knjige koji se odnose na Istru, odnosno na onaj njezin dio koji se nalazio pod upravom Habsburgovaca – Pazinsku knežiju i Kastavski kapetanat – sa željom da se istakne važnost tog kapitalnog djela za proučavanje raznolikih aspekata povijesti austrijskog dijela Istre. Suočivši se sa zahtjevnim zadatkom predstavljanja jedne knjige u formatu izložbe, autorice su glavni naglasak stavile na grafičke prikaze istarskih naselja i kaštela objavljene u Valvasorovoj knjizi. Uz uvećane reprodukcije grafika ravnomjerno nanizane na zidovima izložbenog prostora muzeja Posjetiteljski centar Herman Potočnik Noordung (nekadašnja vodosprema), autor posta-

va izložbe Mauricio Ferlin u središnji je prostor smjestio njihove uvećane isječke, dajući im ulogu kulisa s pomoću kojih je sugestivno rekreiran pastoralni ambijent Istre Valvasorova doba. U sklopu izložbe prvi je put bio izložen i spomenuti primjerak Valvasorove knjige iz fundusa muzeja. Izložbeni postav obogaćen je i projekcijom petnaestominutnoga animiranog filma Martina Babića iz 2017. pod nazivom *Jure Grando – Štrigun from Kringa*, temeljenog na motivima legende o vampiru koji je opsjedao stanovnike sela Kringa u središnjoj Istri, koju je Valvasor zabilježio u svojoj knjizi. Sa znalački odabranim naglascima i umješnim postavom, izložbom je ostvaren dobro uravnotežen omjer stručnih informacija i uvida, što je rezultiralo znatnom pozitivnom pozornošću šire kulturne javnosti.

Usljediła je knjiga istih autorica u kojoj su objavljeni odabrani dijelovi iz druge i četvrte knjige Valvasorove *Slave (Topografsko-povijesni opis petog dijela slavne Vojvodine Kranjske)* koji se odnose na Istru. Publikacija je donijela vrlo dragocjene latiničke transkripte izvornika (koji je otisnut na gotici) te usporedni prijevod na hrvatski, koji se zbog jezične specifičnosti izvornika realizirao u dvije etape – tekst je najprije preveden s Valvasorova *mittelhochdeutscha* na standardni njemački jezik, a potom na hrvatski jezik, pri čemu je ispravljeno i više pogrešaka koje su se potkrale u ranijim fragmentarnim prijevodima Valvasorovih tekstova o Istri Zvonimira Sušića, objavljenima u riječkom časopisu *Dometi* 1970. i 1983. Pregledno oblikovana te ilustrirana odabranim grafi-

FOTO M. Angelini

Foto K. Počedić

kama predstavljena na izložbi, publikacija je čitateljstvu ponudila vrlo zanimljivo i vrijedno štivo o brojnim aspektima „prirode i društva” austrijskog dijela Istre u Valvasorova doba. Objavljeni Valvasorov tekst prvoklasan je izvor za znanstvena istraživanja širokoga tematskog spektra, posebno vrijedan i za povjesničare umjetnosti. Po važnosti za proučavanje istarske baštine druge polovice 17. stoljeća može ga se, primjerice, usporediti s prije točno dva desetljeća objavljenim izdanjem na hrvatski jezik prevedenih vizitacija Pulske biskupije iz 1658. i 1659. godine koje su pod naslovom *U kraljevskim stranama i pod svetim Markom – Vizitacije u Pulskoj biskupiji na austrijskom i mletačkom području godine 1658. i 1659.* priredili Nina Kudiš Burić i Nenad Labus.

Kvalitetna prijevodna izdanja povijesnih izvora iznimno su važan i dragocjen resurs za istraživače. Upravo je ta dimenzija Valvasorova teksta bila u središtu pozornosti trećeg događaja potaknutog 333. godišnjicom objavljivanja *Slave* – znanstvenog skupa *Valvasor u Istri*, održanog 9. lipnja 2023. u organizaciji Povijesnog i pomorskog muzeja Istre u Puli te Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Nakon uvodnog izlaganja povjesničara Nevena Budaka o povijesnim prilikama u Europi Valvasorova doba, uslijedila su izlaganja posvećena odabranim aspektima Valvasorova nasljeđa te povijesnih prilika na području Istre i šire regije u njegovo doba. Istaknuti znalac za grafiku Milan Pelc govorio je o vedutama istarskih i liburnijskih gradova u trima Valvasorovim djelima, posebice se, između

ostalog, osvrnuvši na „proces nastanka barokne vizualne informacije na području topografije”. Robert Kurelić osvrnuo se na okolnosti nastanka i položaj Pazinske grofovije (knežije), dok se Laura Casella posvetila zanimljivoj temi izobrazbe mladih plemića u pograničnom području mletačke i habsburške Furlanije na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće. Vlasta Zajec govorila je o ulozi Valvasorovih zapisa u kontekstu izučavanja širenja kulta sv. Antuna Padovanskog, uz odabrane primjere tom svecu posvećenih crkava i oltara u Pazinskoj knežiji i u liburnskom dijelu Istre, dok se Slaven Bertosa posvetio analizi crteža najvažnijih istarskih naselja u Valvasorovoj *Slavi*. Znatan je interes pobudilo izlaganje kolegice Jedert Vodopivec-Tomažič posvećeno temama uveza i još uvijek nerazjašnjenim znatnim razlikama između vrsta papira upotrijebljenih za pojedine primjerke *Slave* iz 1689. Vrijedan su doprinos izučavanju istarskih prilika tog doba dale povjesničarke Danijela Dobljanović Šuran, s temom o demografskim kretanjima u Istri u drugoj polovici 17. stoljeća, i Marija Mogorović Crljenko, koja se posvetila temi otmičica žena za brak u Istri u 17. stoljeću, pojavi koju je zabilježio i Valvasor, navodeći slučaj otmice djevojke iz Tinjana. Skup je bio zaključen izlaganjem restauratora Josipa Višnjica, koji je prikazao rezultate novijih arheoloških istraživanja pojedinih ruševnih utvrda na području Istre, usporedivši ih s prikazima objavljenima u Valvasorovoj knjizi te zaključivši da ih odlikuje znatna točnost, zbog čega su važan istraživački resurs i za konzervatore i restauratore.

Višedimenzionalno predstavljanje Valvasorova djela u režiji i izvedbi Sunčice Mustač i Katarine Marić iz Povijesnog i pomorskog muzeja Istre u Puli zadobilo je znatnu medijsku pozornost u Istri, što je pridonijelo uspješnom ostvarivanju zacrtanog cilja njegova predstavljanja i približavanja široj publici. Receptijski doseg izložbe dodatno je proširen ove jeseni postavljanjem pulske izložbe (u reduciranom formatu) u Pokrajinskom muzeju u Kopru, u kojem se čuva primjerak prvog pretiska Valvasorove *Slave* iz 1877. Osim predstavljanjem Valvasorova djela široj istarskoj javnosti, vrsnim prijevodom Valvasorova teksta autorice su dale i znatan doprinos budućem znanstvenom proučavanju raznolikih aspekata istarske povijesti druge polovice 17. stoljeća, što je na najbolji način potvrđeno i spomenutim znanstvenim skupom. ✕